

ปัจจัยที่เอื้อต่อการสร้างภาพยนตร์เรื่อง รักแห่งสยาม Supporting Factors for Creating Movie “The Love of Siam”

เบญจรงค์ ติระพลิกะ
Benjarong Tirapalika

สาขาวัตกรรมการตลาด คมนาคมศาสตร์และนวัตกรรมการจัดการ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ (นิด้า)
Department of Innovative Marketing Communication, Graduate School of Communication Arts and Management Innovation,
National Institute of Development Administration

ติดต่อผู้เขียน tirapalika@gmail.com

ส่งบทความ 23 เมษายน 2559 | แก้ไข 13 มิถุนายน 2559 | ตอรับ 24 มิถุนายน 2559 | เผยแพร่ 24 มีนาคม 2560

บทคัดย่อ

ประเด็น “เพศนอกรอบ (ชายรักชาย)” ถูกนำเสนอในสื่อภาพยนตร์และได้รับความสนใจจากสังคมเป็นอย่างมากในปัจจุบัน สิ่งท้าทายสำหรับผู้กำกับและนายทุนในการประกอบสร้างภาพยนตร์ประเภทนี้ คือการที่สังคมตีกรอบและประทับตรา ประเด็น “ชายรักชาย” “หญิงรักหญิง” ว่าเป็นเรื่องต้องห้ามเพราะขัดกับขนบประเพณีและความเชื่อที่มีมาแต่เดิม จึงเป็นสิ่งที่ท้าทายต่อทีมผู้สร้างภาพยนตร์ที่จะต้องคิดค้น สร้างสรรค์ ค้นหากลวิธีในการสื่อสารเนื้อหาในภาพยนตร์เพื่อให้เกิดการยอมรับจากผู้ชมกลุ่มเฉพาะ ผู้ชมทั่วไป โดยปราศจากอคติ ส่วนงานวิจัยทางด้านภาพยนตร์ที่ผ่านมานั้นมุ่งเน้นการศึกษาภาพยนตร์ในแง่มุมมองของการสื่อสารและการเล่าเรื่องเป็นหลัก แต่ไม่มีงานวิจัยใดที่แสดงให้เห็นถึง “ปัจจัยที่เอื้อต่อการสร้างสรรค์ภาพยนตร์” ซึ่งเป็นมุมมองที่สำคัญที่ส่งผลต่องานเป็นอย่างมาก ผู้วิจัยจึงมุ่งศึกษาช่องว่างการวิจัยที่ถูกมองข้ามนี้ เพื่อเชื่อมโยงให้เห็นถึงกระบวนการคิด ในการสร้างเพื่อสื่อสารความหมายในประเด็น “เพศนอกรอบ (ชายรักชาย)” ผ่านกรณีศึกษาของภาพยนตร์เรื่อง “รักแห่งสยาม” กำกับโดย นายชูเกียรติ ศักดิ์วีระกุล (มะเต๋ยว) โดยศึกษาปัจจัยที่เอื้อต่อการสร้างสรรค์ภาพยนตร์ที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับเพศนอกรอบของ นายชูเกียรติ ศักดิ์วีระกุล (มะเต๋ยว) โดยใช้วิธีการเก็บข้อมูลคือ การสัมภาษณ์เชิงลึก (in-depth interview) ผู้กำกับและผู้เชี่ยวชาญในวงการผลิตภาพยนตร์ รวมถึงความคิดเห็นจากนักวิชาการในแขนงนี้ หลังจากนั้นจะนำข้อมูลที่ได้อภิปรายและอภิปรายผลผ่านแนวคิดและทฤษฎีความคิดสร้างสรรค์ ผลการศึกษาพบว่า ปัจจัยที่เอื้อต่อการสร้างสรรค์ภาพยนตร์นั้นประกอบด้วย ทักษะชีวิต ภูมิหลังการศึกษา พื้นฐานทางด้านครอบครัว เพื่อน รุ่นพี่รุ่นน้อง ครู อาจารย์ รวมถึงความชื่นชอบส่วนตัวในศาสตร์ทางด้านดนตรีและภาพยนตร์ และที่สำคัญที่สุด คือ แรงขับเคลื่อนภายในจิตใจที่ต้องการจะนำเสนอความคิดสร้างสรรค์ผ่านภาพยนตร์ของ นายชูเกียรติ ศักดิ์วีระกุล (มะเต๋ยว)

คำสำคัญ: ความคิดสร้างสรรค์, เพศนอกรอบ, ภาพยนตร์

Abstract

The Queer issue is presented in the movie and more getting attention in society. That issue was not framed in appropriate and accordance with Thai traditional. It is the most challenging for producer and investor to create the Queer film, especially, the strategies of content communication in the movie for audiences without bias. Most of research topics about films were discussed on the communication issues and explained about films' story; but there is no film research that focused on supporting factors to make it. The supporting factors are important for filmmaking. Hence, this film research aims to study about supporting factors through the movie “The Love of Siam” which is produced by Madeaw Chookiat Sakveerakul. Using in-depth interview the technical specialists who are professional in film making, then analyzed and discussed based on concept of creativity, it was found that supporting factors for the filmmaking included life skills, educational background, family background, friends relationship, instructors, musical and film preferences. Especially, intrinsic motivation is the most significant factor to make the film.

Keywords: creativity, queer, movie

■ บทนำ

กระบวนการความคิดสร้างสรรค์ไม่ว่าจะผ่านสื่อเก่า สื่อใหม่ สิ่งที่มีค่ามากที่สุดคือ “ก้าวแรก” หากพูดถึงความคิดสร้างสรรค์แล้วหลายท่านอาจคิดถึงคำว่า “การคิดนอกกรอบ” ซึ่งเป็นจุดเริ่มต้นของการสร้างสรรค์สิ่งต่างๆ ของมนุษย์ (Guilford, 1967, อ้างถึงใน กรรณิการ์ สุขุม, 2533) โดยเฉพาะอย่างยิ่งถ้าเป็นการสร้างสรรค์ผลงานที่ไม่ตรงกับแนวคิด วัฒนธรรมหรือความเชื่อของคนในสังคมส่วนใหญ่แล้ว ยิ่งต้องมีแนวคิด วิธีการรวมถึงกระบวนการ ในการสร้างสรรค์ให้สื่อความหมายต่างๆ อย่างแยบยลและลุ่มลึก เพื่อให้สามารถสอดแทรก เนื้อหาและประเด็นที่ผู้กำกับต้องการเสนอต่อสังคม ปัจจุบันสามารถพบเห็นคู่รักเพศนอกรอบ (ชายรักชาย และ หญิงรักหญิง) ที่แสดงออกเรื่องความรักในที่สาธารณะ ทั้งยังสามารถสังเกตได้จากสื่อภาพยนตร์ ละครชุด นิตยสาร รายการทางโทรทัศน์ รวมถึงเครือข่ายสังคมออนไลน์ที่นำเสนอเนื้อหาของ “เพศนอกรอบ”⁽¹⁾ มากขึ้น (นฤพนธ์ ดั่งวิเศษ, 2558) ทำให้สังคมเริ่มรู้จักเพศนอกรอบมากขึ้นเช่นกัน กระทั่งปี 2550 มีภาพยนตร์หนึ่งเรื่องสะท้อนความรักที่สอดแทรกเรื่องราวเพศนอกรอบ โดยเป็นภาพยนตร์ที่เขียนบทและกำกับโดย นายชูเกียรติ ศักดิ์วีระกุล (มะเดี้ยว) ภาพยนตร์เรื่องนี้คือภาพยนตร์เรื่อง รักแห่งสยาม⁽²⁾ ภาพยนตร์เรื่องนี้มีเนื้อหาเกี่ยวข้องกับการค้นหาตัวตน ผ่านมุมมองของเด็กชายหนึ่งคน เป็นความรักทุกรูปแบบที่เกิดขึ้นจริงในสังคมไทย เช่น ความรักตัวเอง ความรักของคนในครอบครัว มิตรภาพและความรักของเพื่อน และความรักแบบเพศนอกรอบ ซึ่งขณะนั้นการศึกษาเรื่องเพศนอกรอบในสังคมไทยระหว่างปี พ.ศ. 2538-2552 พบว่า สังคมเลือกที่จะไม่พูดเรื่องเพศนอกรอบมากนักไม่ว่าคนในสังคมหรือสื่อมวลชน เพราะการพูดถึงคนกลุ่มนี้เป็น เรื่องน่าอาย (นฤพนธ์ ดั่งวิเศษ, 2556; ปณิธิ บราวน์, 2557) หลังจากนั้นก็มีกลุ่มนักวิชาการที่อาศัยทฤษฎีแนวคิดจากตะวันตกและเกิดแนวความคิดในยุคใหม่ (modernity) ซึ่งหมายถึงยุคสมัยให้ความสนใจในเรื่องศิลปะ วรรณคดี เหตุผล การศึกษา รูปแบบของชีวิต ความจริงของชีวิตบนฐานของความเจริญเปลี่ยนแปลงของสังคมโลกๆ (ความคิดสมัยใหม่ (modernism, modernity or modernization) ตาม Villa (1992) ติดตามความเป็นเกย์ และเมื่อกลุ่ม

(1) ตลอดบทความนี้ ผู้เขียนใช้คำว่า “เพศนอกรอบ” (นฤพนธ์ ดั่งวิเศษ, 2556) เพื่ออธิบายกลุ่มเพศที่รักเพศเดียวกัน (เกย์ ตืด ทอมดี้ เลสเบียน) แต่ในงานบทความชิ้นนี้ มุ่งเน้นที่กลุ่มเพศนอกรอบเฉพาะชายรักชาย (Male Homosexuality) เท่านั้น โดยเป็นผู้ชายที่มีรสนิยมทางเพศชอบเพศชายด้วยกัน (เกย์รัก อิงคะวัต, 2542) แต่ยังคงพอใจในเพศสภาพของตน ตั้งแต่ตัวเป็นผู้ชาย บุคลิกภายนอกอาจบ่งชี้เป็นผู้เป็นเกย์ได้ลำบาก เพราะมีทั้งสภาพเรียบร้อย จนเหมือนผู้ชายทั่วไป (รณภพ นพสุวรรณ, 2555)
(2) ภาพยนตร์เรื่อง “รักแห่งสยาม” กำกับโดย มะเดี้ยว ชูเกียรติ ศักดิ์วีระกุล ภาพยนตร์ไทย กำกับโดย ชูเกียรติ ศักดิ์วีระกุล นำแสดงโดย ลินจัน เป็ล่งพานิช, เมอ มาลัย บุญยศักดิ์, ทรงสิทธิ์ รุ่งนพคุณศรี, มาริโอ้ เมาเร่อ และ วิษณุวิสิฐ หิรัญวงษ์กุล ภาพยนตร์ออกฉายเมื่อวันที่ 22 พฤศจิกายน พ.ศ. 2550

นักวิจัยทำการสำรวจในปี พ.ศ. 2547 สถานประกอบการสำหรับ เกย์มีมากขึ้นในเมืองใหญ่ๆ เช่น กรุงเทพมหานคร เมืองพัทยา เชียงใหม่ ภูเก็ต ฯลฯ ซึ่งการมีสถานประกอบการเพิ่มขึ้นสามารถ อธิบายจำนวนการเพิ่มขึ้นของประชากรชาวเกย์ (ปณิธิ บราวน์, 2557) อีกทั้งเห็นการเพิ่มพื้นที่ทางสังคมมากขึ้นของเกย์ เช่น ตัวละครในโทรทัศน์ ภาพยนตร์ การศึกษาเกย์ในช่วง พ.ศ. 2538 เป็นต้นมาสะท้อนให้เห็นได้ว่าสังคมกำลังพยายามและทำความเข้าใจกลุ่มคนเพศนอกรอบ ในฐานะบุคคลธรรมดา มิใช่คนที่มีปัญหาป่วยทางจิต (นฤพนธ์ ดั่งวิเศษ, 2553) ซึ่งภาพยนตร์ รักแห่งสยามเข้าฉายในปี พ.ศ. 2550 นับเป็นยุคแรกหรือยุคผลิบานของเพศนอกรอบก็ว่าได้ และประเด็นสำคัญ คือ การที่ภาพยนตร์เรื่องรักแห่งสยามพยายามนำเสนอเพศนอกรอบในมุมที่เป็นมนุษย์มากกว่าตัวตลกโปกฮาเหมือนภาพยนตร์เรื่องอื่นๆ เช่น เรื่อง “พรางชมพู กะเทยประจัญบาน (2545) “วายบีม เขียวกระหึ่มโลก” (2546) “สตรีเหล็ก 2” (2546) “ฉันรักนายผู้ชายมีองค์: Miss Queen Thailand” (2546) “ประชันโฉมกะเทยทุย: Miss Queen Thailand 2” (2548) “ปล้นนยะ” (2547) นอกจากนี้ยังมีภาพยนตร์แนวอื่นๆ เช่น แนวชีวิตความรักรัก เรื่อง “ทางรักสีม่วง” (2546) “หัวใจพระนาง” (2547) “สัตว์ประหลาด” (2547) “เรนโบว์บอยส์ เดอะมูฟวี่” (2548) และ “รักทรมาณ” (2549) เป็นต้น การที่ภาพยนตร์เรื่อง รักแห่งสยามพยายามให้สังคมเข้าใจเพศนอกรอบและนำเสนอ ในแง่มุมที่มีความระมัดระวัง ด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยจึงมีความสนใจ ศึกษาปัจจัยที่สนับสนุนการสร้างสรรคภาพยนตร์ที่มีเนื้อหา เกี่ยวข้องกับเพศนอกรอบในบริบทรักแห่งสยาม กำกับโดย นายชูเกียรติ ศักดิ์วีระกุล (มะเดี้ยว) โดยมุ่งเน้นการศึกษาปัจจัย ที่เอื้อต่อการสร้างภาพยนตร์เรื่องรักแห่งสยาม

■ วัตถุประสงค์ของงานวิจัย

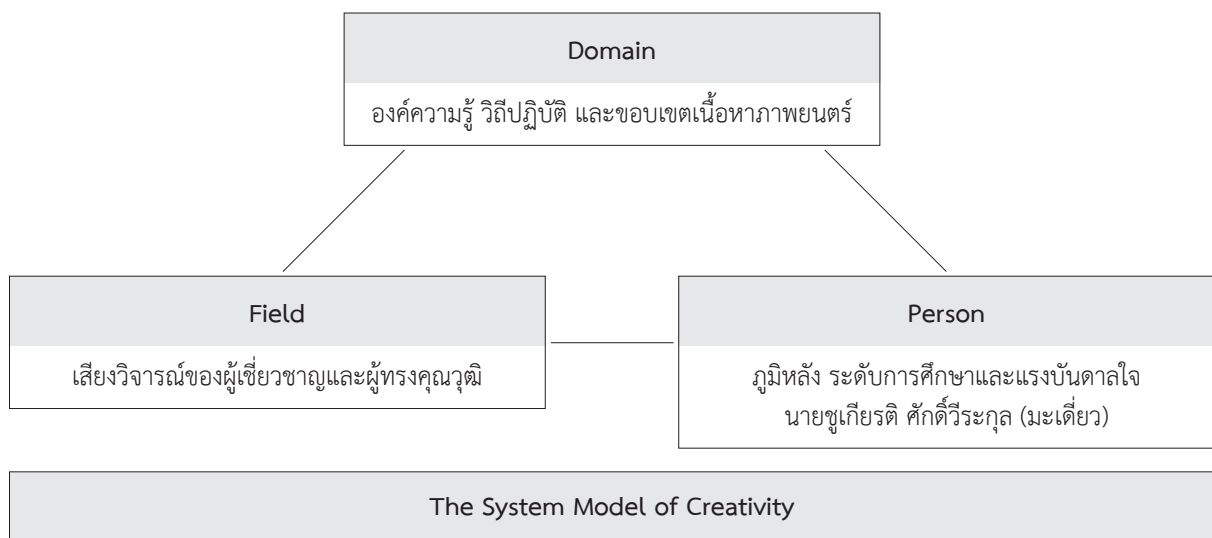
เพื่อศึกษาปัจจัยที่เอื้อต่อการสร้างภาพยนตร์ที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับเพศนอกรอบของนายชูเกียรติ ศักดิ์วีระกุล (มะเดี้ยว) ผ่านภาพยนตร์เรื่องรักแห่งสยาม

■ กรอบแนวคิดการวิจัย

การศึกษาเรื่องปัจจัยที่สนับสนุนการสร้างสรรคภาพยนตร์ ที่มีเนื้อหาเกี่ยวข้องกับเพศนอกรอบในบริบท “รักแห่งสยาม” ของ นายชูเกียรติ ศักดิ์วีระกุล (มะเดี้ยว) เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพ ใช้การศึกษาเอกสาร (ข้อมูลทุติยภูมิ) และการสัมภาษณ์ ผู้ทรงคุณวุฒิ (ข้อมูลปฐมภูมิ)

ตารางที่ 1 ความสัมพันธ์ระหว่างวัตถุประสงค์การวิจัยกับทฤษฎีและแนวคิดต่างๆ

วัตถุประสงค์การวิจัย	ทฤษฎีและแนวคิด	คำอธิบาย
1. ปัจจัยที่เอื้อต่อการสร้างภาพยนตร์ที่มีเนื้อหาเกี่ยวข้องกับเพศนอกรอบของ นายชูเกียรติ ศักดิ์วีระกุล (มะเดี่ยว)	1. ความคิดสร้างสรรค์/กระบวนการความคิดสร้างสรรค์ 2. “ออเตอร์” (auteur) หรือ “ประพันธ์กร”	1. ศึกษาเทคนิคที่ คุณชูเกียรติ ศักดิ์วีระกุล ใช้ผ่านมุมมองของนักวิชาการและนักวิจารณ์ภาพยนตร์รวมถึงรูปแบบการเล่าเรื่องที่เป็นอัตลักษณ์ และนัยแฝงที่ใช้สะท้อนออกไปในภาพยนตร์

แผนภูมิที่ 1 ระบบความคิดสร้างสรรค์ ปรับปรุงจาก Csikszentmihalyi (1988)

หมายเหตุ: ความสัมพันธ์ระหว่างแนวคิดและทฤษฎี แนวคิดเรื่องระบบความคิด (The System Model of Creativity) สามารถอธิบายถึงระบบความคิดสร้างสรรค์ของผู้สร้างสรรค์ชิ้นงานโดยประกอบไปด้วย Domain คือ องค์ความรู้ที่ใช้ในการสร้างสรรค์ผลงาน Person คือ ภูมิหลัง ระดับการศึกษา และแรงบันดาลใจของนายชูเกียรติ ศักดิ์วีระกุล (มะเดี่ยว) และ Field คือ เสียงวิภาควิจารณ์การให้คุณค่าของชิ้นงานสร้างสรรค์จากผู้ทรงคุณวุฒิ

■ วิธีดำเนินงานวิจัย

วิธีเก็บข้อมูลวิจัยด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึก (in-depth interview) มีกลุ่มตัวอย่างจำนวน 4 คนประกอบด้วย 1) นางสาวไศลทิพย์ จารุภูมิ อาจารย์ประจำภาควิชาภาพยนตร์ คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 2) รองศาสตราจารย์ นันทนัย ประสานนาม นักวิชาการด้านภาพยนตร์และอาจารย์ประจำภาควิชาวรรณคดี คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ 3) นายกรณ์ย์ จิตธารารักษ์ senior creative พิธีกรในฉายา gossip gun ของรายการ แฉแต่เช้า 94 EFM พิธีกรรายการ Movie Seat GMM 24 และนักวิจารณ์ภาพยนตร์ 4) นายสุทธิพงษ์ นกุลเอื้ออำรุง นักวิจารณ์ภาพยนตร์ในฉายา A-Bellamy และนักวิจารณ์ภาพยนตร์ประจำนิตยสารนิตยสาร

Starpics โดยคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจง (purposive sampling)

ช่วงพัฒนางานวิจัยมีการศึกษางานวิจัยต่างๆ เพื่อหาประเด็นและวิธีการที่สนใจศึกษา คัดเลือกกรณีศึกษากำหนดวัตถุประสงค์ และค้นหาข้อมูลที่ใช้ประกอบงานวิจัยซึ่งเป็นข้อมูลทุติยภูมิ ได้แก่ ข้อมูลประเภทบุคคล ข้อมูลประเภทเอกสาร และข้อมูลประเภทบทความ/นิตยสารออนไลน์ รวบรวมข้อมูลประเภทต่างๆ ที่ต้องใช้ในการพัฒนางานวิจัย รวมทั้งประวัติและผลงานของนายชูเกียรติ ศักดิ์วีระกุล (มะเดี่ยว)

ช่วงดำเนินการวิจัย ผู้วิจัยรวบรวมข้อมูลทุติยภูมิจากแหล่งต่างๆ และข้อมูลจากบทสัมภาษณ์ (ข้อมูลปฐมภูมิ) โดย

การศึกษารวมกับเนื้อหาและวิธีการสื่อความของภาพยนตร์เรื่อง รักแห่งสยาม และวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อให้ได้ผลการวิจัยและสรุปผล เพื่อหาคำตอบให้ตรงกับวัตถุประสงค์การวิจัย มีวิธีนำเสนอข้อมูลที่ได้จากการศึกษาวิจัย คือการพรรณนาวิเคราะห์

■ ผลการศึกษา

การศึกษาปัจจัยที่เอื้อต่อการสร้างภาพยนตร์เรื่อง รักแห่งสยาม ผู้วิจัยนำระบบความคิดสร้างสรรค์ (the system model of creativity) ตามแนวคิดของ Csikszentmihalyi (1988, อ้างถึงใน Vialle, Lysaght, & Verenikina, 2002; นิลิตา อยู่อำไพ และ อรชา ตูลานันท์, 2550; วิเชียร ลัทธพิงศ์พันธ์, 2557) มาเป็นกรอบในการศึกษา เนื่องจากแนวคิดดังกล่าวสามารถแยกรายละเอียดในการศึกษาปัจจัยที่เอื้อต่อการสร้างสรรค์ภาพยนตร์เรื่อง รักแห่งสยาม ได้อย่างครบถ้วน อีกทั้งแนวคิดดังกล่าวสามารถต่อยอดองค์ความรู้กับแนวคิดและทฤษฎีความคิดสร้างสรรค์อื่นๆ ได้ เพราะเป็นการศึกษาปัจจัยตั้งต้นของความคิดสร้างสรรค์ ซึ่งทั้ง 3 ส่วนประกอบด้วย 1) ปัจจัยด้านบุคคล (person) ที่ศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคลของผู้คิดชิ้นงานสร้างสรรค์ 2) ปัจจัยด้านขอบเขตของเนื้อหา (domain) ที่ศึกษาเกี่ยวกับองค์ความรู้ที่ใช้ส่งเสริมให้เกิดชิ้นงานสร้างสรรค์ 3) ด้านการยอมรับและการตัดสินผลงานสร้างสรรค์ (field) ศึกษาเกี่ยวกับการให้คุณค่าและการประเมินชิ้นงานสร้างสรรค์ผ่านมุมมองผู้เชี่ยวชาญหรือผู้ทรงคุณวุฒิในสาขานั้นๆ

จากการศึกษาปัจจัยที่เอื้อต่อการสร้างภาพยนตร์เรื่อง รักแห่งสยาม ตามระบบความคิดสร้างสรรค์ (the system model of creativity) ตามแนวคิดของ Csikszentmihalyi (1988, อ้างถึงใน Vialle, Lysaght, & Verenikina, 2002; นิลิตา อยู่อำไพ และ อรชา ตูลานันท์, 2550; วิเชียร ลัทธพิงศ์พันธ์, 2557) สามารถอธิบายผลการศึกษาดังนี้

1. ปัจจัยด้านบุคคล (person: individual talent) ปัจจัยด้านการศึกษาดั้งแต่ระดับมัธยมศึกษา ทักษะชีวิต และสิ่งแวดล้อม ปัจจัยแวดล้อมที่อยู่รอบรอบ นายชูเกียรติ ศักดิ์วีระกุล (มะเดี้ยว) เช่น การได้รับความรู้ด้านการแต่งเพลง การเข้าจังหวะจากการเป็นสมาชิกวงโยธวาทิตของโรงเรียนมงฟอร์ตวิทยาลัย อีกทั้งการที่ตัวของ นายชูเกียรติ ศักดิ์วีระกุล (มะเดี้ยว) เป็นผู้มีความกระตือรือร้นและสนใจในการศึกษาในด้านการทำหนังสั้นอย่างจริงจัง ทำให้ศึกษาวิธีการ รูปแบบการสร้างหนังสั้นทั้งในและต่างประเทศ รวมทั้งชีวิตครอบครัวของ นายชูเกียรติ ศักดิ์วีระกุล (มะเดี้ยว) แม้อิทธิพลด้านครอบครัวจะไม่มีผลโดยตรงต่อภาพยนตร์เรื่องอื่นๆ แต่สำหรับภาพยนตร์เรื่องรักแห่งสยามแล้ว เรื่องราวของครอบครัวได้รับการถ่ายทอดออกมาได้ชัดเจน กล่าวคือ นายชูเกียรติ ศักดิ์วีระกุล (มะเดี้ยว) มีภูมิลำเนาเดิมอยู่

ที่จังหวัดเชียงใหม่ และมีแม่เป็นหัวหน้าครอบครัว ส่งผลให้มีฉากที่ตัวละครต้องเดินทางไปจังหวัดเชียงใหม่ และตัวละคร (แดง) เกิดอุบัติเหตุหายตัวไปขณะเดินป่า การหายตัวของตัวละคร (แดง) ในครั้งนี้ส่งผลให้ตัวละครพ่อ (กร) มีความทุกข์มากจนไม่สามารถดำเนินชีวิตตามปกติต่อไปได้ ทำให้ตัวละครแม่ (สุนีย์) ต้องรับผิดชอบในการดูแลครอบครัวในฐานะหัวหน้าครอบครัว เป็นต้น ทั้งหมดนี้รวมกันเป็นปัจจัยส่วนบุคคลที่สนับสนุนให้นายชูเกียรติ ศักดิ์วีระกุล (มะเดี้ยว) มีความสามารถในการสร้างสรรค์ผลงานในรูปแบบต่างๆ รวมทั้งภาพยนตร์ที่มีเนื้อหาเกี่ยวข้องกับเพศนอกรอบ

2. ปัจจัยด้านขอบเขตของเนื้อหา (domain: practice, memes, and knowledge) ในที่นี้หมายถึง องค์ความรู้ที่สอดคล้องกับแนวคิดทฤษฎีภูเขาน้ำแข็งของ McClelland (1970, อ้างถึงใน วิเชียร ลัทธพิงศ์พันธ์, 2557) ที่องค์ความรู้สามารถแบ่งได้ 2 ประเภท คือ ประเภทที่หนึ่ง คือ explicit knowledge หมายถึง องค์ความรู้ที่นายชูเกียรติ ศักดิ์วีระกุล (มะเดี้ยว) ได้รับการถ่ายทอดมาตั้งแต่ระดับมัธยมศึกษาในด้านการแต่งเพลง การเรียบเรียงความหมายในเนื้อหาของเพลง และในระดับปริญญาตรี ซึ่งเป็นองค์ความรู้ที่เกี่ยวข้องกับการสร้างภาพยนตร์ การแต่งเพลงและการเขียนบทภาพยนตร์ เป็นองค์ความรู้เรื่ององค์ประกอบภาพยนตร์ การใช้แสง สี เสียง มุกกล่อมประกอบอารมณ์ของภาพยนตร์ อีกทั้งการคัดเลือกตัวแสดง ส่วนนี้เป็นองค์ความรู้เชิงทฤษฎีที่ นายชูเกียรติ ศักดิ์วีระกุล (มะเดี้ยว) ได้รับจากสถานศึกษาทั้ง 2 แห่ง คือ โรงเรียนมงฟอร์ตวิทยาลัย และจากคณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ประเภทที่สอง คือ tacit knowledge หมายถึง องค์ความรู้ที่นายชูเกียรติ ศักดิ์วีระกุล (มะเดี้ยว) สัมผัสจากประสบการณ์ ตั้งแต่ทำกิจกรรมนักเรียนประจำวงโยธวาทิต โรงเรียนมงฟอร์ตวิทยาลัย อีกทั้งการศึกษาจากการชมภาพยนตร์นานาชาติจำนวนมาก จนเห็นถึงข้อแตกต่างและนำมาพัฒนาในภาพยนตร์ของตนเอง (ไศลทิพย์ จารุภูมิ, 2558, ธันวาคม 25, สัมภาษณ์; สุทธิพงษ์ นกุลเอื้ออารุ, 2559, มกราคม 24, สัมภาษณ์) และวิถีปฏิบัติ คือ ลักษณะผลงานที่นายชูเกียรติ ศักดิ์วีระกุล (มะเดี้ยว) สร้างสรรค์ขึ้น ไม่ว่าจะเป็นการใส่สัญลักษณ์เรื่องราวต่างๆ ลงไปในภาพยนตร์

จากการศึกษาพบว่า ภาพยนตร์ของนายชูเกียรติ ศักดิ์วีระกุล (มะเดี้ยว) มักมีเนื้อหาของความรักในของวัยรุ่น เป็นองค์ประกอบ โดยแต่ละเรื่องที่ทำกับนั้นก็จะมีการเปลี่ยนวิธีการสื่อสารแต่ก็ยังคงมีเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับความรักวัยรุ่นและความรักของเพศนอกรอบ ต่างจากภาพยนตร์เรื่องแรกที่ นายชูเกียรติ ศักดิ์วีระกุล (มะเดี้ยว) ได้สร้างนั้น คือ “13 เกมสยอง” ภาพยนตร์เรื่องนี้เป็นภาพยนตร์ที่ นายชูเกียรติ ศักดิ์วีระกุล

(มะเตี๋ยว) ได้สร้างตามข้อเสนอของนายทุน ในกรณีนี้หมายถึง เสี่ยเจียง สมศักดิ์ เตชะรัตนประเสริฐ ผู้ยื่นโอกาสให้นายชูเกียรติ ศักดิ์วีระกุล (มะเตี๋ยว) ได้เป็นผู้กำกับภาพยนตร์ครั้งแรก และเป็นเรื่องแรกที่เข้าฉายในโรงภาพยนตร์ทั่วประเทศ ทำให้เป็นที่ยอมรับของนายทุน บุคลากรในวงการบันเทิงและผู้ชมทั้งในและต่างประเทศ

3. ด้านการยอมรับและการตัดสินผลงานสร้างสรรค์ (field: social organization of domain) คือ การวิจารณ์และการให้คุณค่า สำหรับภาพยนตร์เรื่องรักแห่งสยาม เขียนบทและกำกับโดย นายชูเกียรติ ศักดิ์วีระกุล (มะเตี๋ยว) ภาพยนตร์เรื่องรักแห่งสยามได้รับการวิจารณ์ในแง่มุมต่างๆ “หนังเกย์”⁽³⁾ “หนังตุ๊ด”⁽⁴⁾ จากทัศนคติของผู้ทรงคุณวุฒิ ทำให้ทราบถึงรายละเอียดของภาพยนตร์ที่ผู้กำกับตั้งใจสอดแทรกไว้ โดยจำแนกออกเป็น 2 ประเด็น คือ 1) ความรัก การให้ หมายถึง ความรักที่เกิดขึ้นในสังคมไทย ซึ่งเป็นความรักทุกๆ รูปแบบที่เกิดขึ้นจริงในสังคมไทย เช่น ความรักตัวเอง ความรักของคนในครอบครัว มิตรภาพและความรักของเพื่อนๆ 2) เรื่องราวของเพศนอกรอบหรือการเปิดรับของเพศนอกรอบ จากการศึกษาพบว่า เรื่องราวของเพศนอกรอบได้รับการกล่าวถึงผ่านภาพยนตร์ก่อนปีพุทธศักราช 2550 แต่การกล่าวถึงเพศนอกรอบในขณะนั้นมักเป็นตัวละคร “...มักถูกมองเป็นตัวละครไปกษาไม่ได้มองว่าเป็นมนุษย์ มองว่าเป็นแค่ตัวละคร...” (ธัญญ์วรินทร์ สุขะพิสิษฐ์, 2557, กันยายน 27, สัมภาษณ์) แต่ในภาพยนตร์เรื่องรักแห่งสยาม เพศนอกรอบได้รับการกล่าวถึงในรูปแบบที่มีความหลากหลายมากขึ้นและในแง่มุมที่เป็นมนุษย์ปุถุชนมากขึ้น (ไศลทิพย์ จารุภูมิ, 2558, ธันวาคม 25, สัมภาษณ์)

■ อภิปรายผล

ความคิดสร้างสรรค์เป็นสิ่งจำเป็นต่อการสร้างชิ้นงานเนื้อหา ให้แตกต่างจากชิ้นงานทั่วไป ดังคำกล่าวในปี 1996 ที่ Bill Gates กล่าวไว้ว่า “Content is King” ซึ่งการสร้างเนื้อหาที่ดีนั้นต้องอาศัยความคิดที่แปลกใหม่ เพื่อให้ผู้ชมหรือผู้ฟังสนใจและทำให้เกิด “Wow Moment” (Fiske & Jenkins, 2010, อ้างถึงใน วิเชียร ภัททิพงศ์พันธ์, 2557) ปัจจัยนั้น คือ ความคิดสร้างสรรค์ การศึกษาปัจจัยที่สนับสนุนการสร้างสรรค์ภาพยนตร์ที่มีเนื้อหาเกี่ยวข้องกับเพศนอกรอบในบริบทรักแห่งสยามของ มะเตี๋ยว ชูเกียรติ ศักดิ์วีระกุล ผู้วิจัยสามารถอภิปรายผลเรื่องการบ่มเพาะและปัจจัยการสร้างสรรค์ผลงาน หรือชิ้นงานสร้างสรรค์ว่าเกิดจากปัจจัยด้วยกัน 3 ประการด้วยกัน คือ

1) ความรู้และประสบการณ์ (knowledge and experience) McClelland (1970, อ้างถึงใน วิเชียร ภัททิพงศ์พันธ์,

(3) ไศลทิพย์ จารุภูมิ, 2558, ธันวาคม 25, สัมภาษณ์

(4) ไศลทิพย์ จารุภูมิ, 2558, ธันวาคม 25, สัมภาษณ์

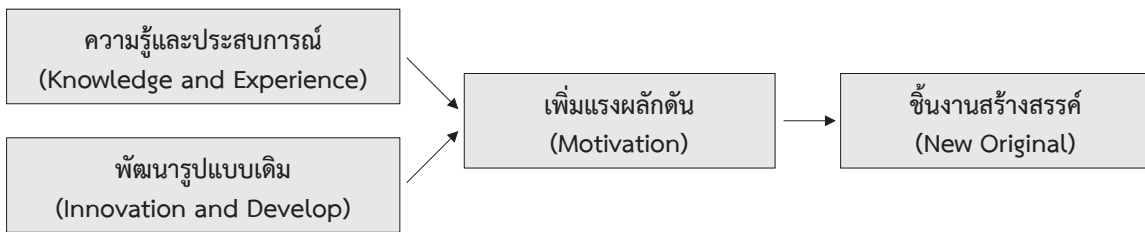
2557) ความรู้และประสบการณ์เป็นสิ่งหนึ่งของผู้สร้างสรรค์ผลงานหรือผู้ที่เป็นผู้คิดงานจำเป็นต้องมีถ้าต้องการให้ผลงานที่สร้างออกมาเป็นที่นิยม หรือเกิด “Wow Moment” (Fiske & Jenkins, 2010, อ้างถึงใน วิเชียร ภัททิพงศ์พันธ์, 2557) ความรู้และประสบการณ์เป็นสิ่งที่เกิดจากการศึกษา ทบทวน สังคมจากรยะเวลาหรือแม้กระทั่งจากการสังเกต (Guilford, 1959, อ้างถึงใน กรรณิการ์ สุขุม, 2533) การทบทวนด้วยตนเองเพื่อใช้ประสบการณ์นั้นในการพัฒนาชิ้นงานไม่ให้มีการซ้ำ (Csikszentmihalyi, 2004) หรือเพื่อให้ชิ้นงานมีความน่าสนใจอย่างต่อเนื่อง (กรัณย์ จิตธรรารักษ์, 2559, มกราคม 28, สัมภาษณ์ สุทธิพงษ์ นุกุลเอื้ออำรุง, 2559, มกราคม 24, สัมภาษณ์) บางครั้งจินตนาการความคิดอาจหยุดลง หากมีวัฒนธรรมต่างๆ เข้ามาเกี่ยวข้อง แต่ถ้ามั่นใจว่าเป็นสิ่งที่ดีงามหรือสร้างสรรค์คุณค่าให้กับสังคมได้ อาจจะอาศัยแนวคิดเก่ามาผสมกับแนวคิดให้ลองฉีกกรอบแนวคิด (ปราณี สุรสิทธิ์, 2541; ชาญณรงค์ พรุ่งโรจน์, 2546) หรือแม้กระทั่งการเปิดใจแลกเปลี่ยนทัศนะ ยอมรับความคิดเห็นมุมมองใหม่ หรือเรียกว่า ไม่ปิดกั้นตัวเอง ไม่ว่าจะเป็นเรื่องทั่วไปหรือเรื่องเพศ (ไศลทิพย์ จารุภูมิ, 2558, ธันวาคม 25, สัมภาษณ์)

2) พัฒนารูปแบบเดิม (innovation and develop) คือ การนำรูปแบบที่มีอยู่เดิมมาต่อยอดความคิดจะช่วยพัฒนาสิ่งต่างๆ ได้ดีขึ้นไป การพัฒนารูปแบบเดิมนั้นหมายถึงการที่ผู้สร้างพยายามปรับปรุงชิ้นงานของตนเองหากมีข้อด้อย อีกทั้งพัฒนาเรื่องไปจนชิ้นงานมีความสมบูรณ์ที่สุด จนสามารถตอบสนองความต้องการได้ (อารี พันธุ์ณี, 2543; อารี พันธุ์ณี, 2546; ปราณี สุรสิทธิ์, 2541; ชาญณรงค์ พรุ่งโรจน์, 2546) และสามารถที่จะรวบรวมความคิดและมีความสุขกับการค้นหาอย่างไม่รู้จบด้วยตนเองอีกทั้งยังมีความสามารถที่จะแยกแยะว่า อะไรควรที่จะให้ความสนใจและอะไรควรที่จะละทิ้งเพื่อนำไปสู่จุดหมาย (Csikszentmihalyi, 1988) การพยายามหาคำตอบในหลายหลายรูปแบบ คือการมองในรายละเอียดเพื่อขยายฐานการหาข้อมูลและการสร้างคำตอบให้ดีขึ้น การค้นหาแนวทางใหม่ๆ หรือวิธีการที่แปลกออกไปจากเดิมจากมุมมองเดิมๆ เพื่อนำมาพัฒนาต่อยอดได้ในอนาคต

3) เพิ่มแรงผลักดัน (motivation) แรงผลักดันหรือแรงกระตุ้นภายในที่ผู้วิจัยกล่าวถึงคือ แรงกระตุ้นภายในที่สามารถเรียกได้ว่า Inner (สุทธิพงษ์ นุกุลเอื้ออำรุง, 2559, มกราคม 24, สัมภาษณ์) ซึ่งผู้ที่ทำงานด้วยการมีแรงจูงใจภายในจะพยายามที่จะเอาชนะอุปสรรคต่างๆ ที่ตนเองเจอ และจะมีการพัฒนาความรู้และความคิดสร้างสรรค์จนในบางกรณีก็สามารถต่อยอดความคิดสร้างสรรค์ต่อไปอีกได้ (Edward de Bono, ม.ป.ป., อ้างถึงใน ชาตรี บัวคลี่, 2557) หรือการค้นหาแรงผลักดัน มาเป็น

สิ่งเร้าในการค้นหา การพยายามสร้างแรงผลักดันจะช่วยเสริมให้สามารถคิดอะไรที่แตกต่างออกไป การนำสิ่งต่างๆ ที่สามารถมองออกไปจากรอบตัวเรามากกระตุ้นให้เกิดแนวคิดใหม่ๆ ต้องอาศัยการฝึกฝนในบางครั้ง จะช่วยให้มีแนวคิดที่แตกต่างออกไปจากกรอบเดิม เช่น กรณีนายชูเกียรติ ศักดิ์วีระกุล (มะเด็ยว) โดนปฏิเสธที่จะให้สร้างภาพยนตร์เรื่องรักแห่งสยามในช่วงแรก แต่ด้วยแรงกระตุ้นภายใน ซึ่งแรงกระตุ้นภายในในที่นี้ หมายถึง ความพยายามที่จะนำเสนอผลงาน แม้นายทุนจะปฏิเสธใน

หลายครั้ง นายทุนจึงมอบหมายงานให้นายชูเกียรติ ศักดิ์วีระกุล (มะเด็ยว) สร้างภาพยนตร์เรื่อง 13 เกมสยอง ในงบประมาณที่จำกัดมาก แต่ภาพยนตร์เรื่อง 13 เกมสยองก็ได้รับผลตอบรับจากผู้ชมทั้งในและต่างประเทศสูง จึงทำให้นายทุนมีความเชื่อมั่นว่าภาพยนตร์เรื่องรักแห่งสยามมีโอกาสที่จะสำเร็จเช่นกัน (ไศลทิพย์ จารุภูมิ, 2558, ธันวาคม 25, สัมภาษณ์) ดังนั้นผู้วิจัยสามารถสรุปผลด้วยแผนภูมิที่ 2 ดังนี้

แผนภูมิที่ 2 สรุปปัจจัยที่สนับสนุนการสร้างสรรคภาพยนตร์ที่มีเนื้อหาเกี่ยวข้องกับเพศนอกรอบของ นายชูเกียรติ ศักดิ์วีระกุล (มะเด็ยว) ในบริบทภาพยนตร์เรื่องรักแห่งสยาม

■ ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาปัจจัยที่เอื้อต่อการสร้างภาพยนตร์เรื่องรักแห่งสยามนั้นมีข้อเสนอแนะดังต่อไปนี้

1. ควรศึกษาระบบและกระบวนการความคิดสร้างสรรค์งานของผู้สร้างในเชิงลึก ซึ่งผู้วิจัยควรตระหนักถึงขอบเขตข้อจำกัดในการเข้าถึงข้อมูลในอนาคต เช่น หากผู้ทรงคุณวุฒิหรือผู้เชี่ยวชาญไม่สะดวกในการให้ข้อมูล หรือไม่สามารให้ข้อมูลได้อย่างครบถ้วน
2. ควรศึกษาจากมุมมอง ทักษะคิด วิสัยทัศน์ จากกลุ่มนายทุนประกอบด้วย เพื่อจะได้เข้าใจถึงกลไกทางการตลาดและแง่มุมอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องในสังคม

■ เอกสารอ้างอิง

กรรณิการ์ สุขุม. (2533). การศึกษาความคิดสร้างสรรค์และ
 ความสามารถในการสังเกตของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการเล่น
 สรรค์สร้าง (วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต).
 มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, กรุงเทพฯ.

กิ่งรัก อิงควัด. (2542). รูปแบบการดำเนินชีวิต พฤติกรรมการบริโภค
 และพฤติกรรมการเปิดรับสื่อ ของกลุ่มชายรักชาย (เกย์)
 ในเขตกรุงเทพมหานคร (วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต).
 จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพฯ

ชาญณรงค์ พรุ่งโรจน์. (2546). ความคิดสร้างสรรค์. กรุงเทพฯ:
 จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ชาติรี บัวคลี่. (2557). แนวคิดการออกแบบสิ่งพิมพ์ดิจิทัลหลังสมัยใหญ่.
 วารสารวิชาการ Veridian E-Journal, 7(3), 247-258.

นฤพันธ์ ดั่งวิเศษ. (2553). ขบวนการเคลื่อนไหวของเกย์ในสังคมไทย
 ภาคปฏิบัติการและกระบวนการทัศน์ (วิทยานิพนธ์สังคมสงเคราะห์
 ศาสตร์ดุสิตบัณฑิต). มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, กรุงเทพฯ.

_____. (2556). พื้นที่ของเพศนอกรอบในสังคมไทย
 ในมิติการเมืองและวัฒนธรรม. สืบค้นจาก http://www.sac.or.th/main/content_detail.php?content_id=733

_____. (2558). สถานภาพความรู้ในการศึกษา การเคลื่อนไหว
 ทางสังคมของชาวเกย์. สืบค้นจาก <http://www.sac.or.th/databases/anthropology-concepts/articles/10>

นิลิตา อยู่อำไพ, และ อรชา ตูลานันท์. (2550). ความสัมพันธ์ระหว่าง
 ปัจจัยด้านครูกับการคิด สร้างสรรค์ของเด็กอนุบาลในโรงเรียน
 สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กรุงเทพมหานคร.
 วารสารคณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2(1), 378-387.

ปณิธิ บราวน์. (2557). ความหลากหลายทางเพศกับวัฒนธรรม
 ในสังคมไทย: การสำรวจองค์ความรู้. วารสารสังคมศาสตร์
 คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ปีที่(ฉบับที่), หน้า.

ปราณี สุรสิทธิ์. (2541). การเขียนสร้างสรรค์เชิงวารสารศาสตร์.
 กรุงเทพฯ: แสงดาว.

รณภพ นพสุวรรณ. (2555). มุมมองของนักประชาสัมพันธ์ที่มีต่อ
 เพศที่สามในงานประชาสัมพันธ์ (วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตร
 มหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย, กรุงเทพฯ.

- วิเชียร ลัทธิพงศ์พันธ์. (2557). *The common ground: create, innovate and communicate*, เอกสารประกอบการสอนวิชา CM6004 concept and trend in communication innovation. กรุงเทพฯ: สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- อารี พันธุ์มณี. (2543). *คิดอย่างสร้างสรรค์*. กรุงเทพฯ: เลิฟ แอนด์ ลิฟเพรส.
- _____. (2546). *จิตวิทยาสร้างสรรค์การเรียนรู้การสอน*. กรุงเทพฯ: บริษัท ไยโหม ครีเอทีฟกรุ๊ป.
- Csikszentmihalyi, M. (1988). The flow experience and its significance for human psychology. In M. Csikszentmihalyi & I. Csikszentmihalyi (Eds.), *Optimal experience: Psychological studies of flow in consciousness* (pp. 15-35). Cambridge, England: Cambridge University Press.
- _____. (2004). Mihaly Csikszentmihalyi: Flow, the secret to happiness. Retrieved from https://www.ted.com/talks/mihaly_csikszentmihalyi_on_flow
- Vialle, W., Lysaght, P., & Verenikina, I. (2002). *Handbook on child development*. Katoomba, NSW: Social Science Press.